

INFORMACIJOS

Nr. 13/14 (36/37)

1953 m. balandžio 1 d.

FLB Vokietijos Krašto Valdybos "Informacijos" yra savaitinis Krašto Valdybos organas, skiriamas tik spaudai, rankraščio teisėmis.

Redakcijos, pasinaudojančios čia dedamomis žiniomis ir straipsniais, maloniai prašomos nurodyti šaltinį: FLB Vok. "Informacijos".

EUROPOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖJE

SVEICARIJA

- PLB Šveicarijos Krašto Valdyba persiuntė Vokietijon 995,50 DM lietuvių Vargo Mokykloms paremti. Tie pinigai surinkti Šveicarijos Krašto Valdybos paskelbto Vokietijos lietuvių Vargo Mokykloms sušelpti vajaus proga. Vajus tęsiamas toliau.

- PLB Šveicarijos Krašto Valdybos pirmininkas, inž. J. Stankus, užmezgė ryšius su Tarptautine Vaikų Globos Sąjunga Ženevoje. Tikimasi, kad iš tos Sąjungos ateityje bus galima gauti paramos taip pat ir Vesario 16 gimnazijai bei kitoms lietuvių Vargo Mokykloms.

VOKIETIJA

- PLB Vokietijos Krašto Valdyba veda derybas užpirkti Vesario 16 gimnazijai namus. Pasiūlytas vieno dvaro pastatas prie Mannheimo, - geografiniu atžvilgiu patogioje ir klimatiniai sveikoje vietoje. Namai pakankamai dideli, kad juose galėtų sutilpti internatas ir gimnazija. Savininkas pageidauja už tą pastatą 200.000 DM.

Nuosavų patalpų gimnazijai išsigijimas šiuo metu yra labai aktualus, nes yra pavojaus, kad dabartinės patalpos Diepholzo stovykloje artimiausiu laiku gali būti paimitos kariuomenės reikalmis.

- 2 -

—PLB Vokietijos Krašto Valdybos pirmininkas, inž.Pr..Zundė, kovo 22 ir 23 d.d. lankėsi Berlyne. Ta proga jis matėsi su vietos lietuviais, kurių ten priskaitoma apie 30. Kiek tik Berlyno sąlygos leidžia, visais lietuviškais reikalais ten ypatingai nuoširdžiai rūpinasi p. Leškevičius. Taip pat artimus ryšius su lietuviais palaiko ir ilgus metus Kaune gyvenęs jėzuitas Tėvas Kippas.

Su Berlyno RIAS radiofono vadovybe VKV pirmininkas Pr. Zundė aptarė galimybes plačiai panaudoti jų transliacijose lietuvišką medžiagą ir ypatingai birželio deportacijų minėjimų programą.

- Kovo 28 d. Augustdorfe, prie Detmoldo, latvių Centro Komiteto patalpose įvyko baltų Centro Tarybos posėdis. PLB Vokietijos Krašto Valdybą posėdyje atstovavo pirmininkas Pr.Zundė ir išdininkas J.Lukošius. Posėdžiui pirmininkavęs latvių Centro Komiteto pirmininkas Vilis Janums pranešė apie savo pasitarimus su vokiečių pabėgėlių atstovais, jų tarpe ir parlamento nariu Axel de Vries. Vokiečiai pabėgėliai labai domisi baltų tramtinių veikla ir norėtų su pabaltiečiais artimai bendradarbiauti.

Plačiai aptarta birželio deportacijų iš Pabaltijo sukakties minėjimo paruošiamieji darbai. Šalia minėjimų stovyklose, nutarta suruošti Hamburge ir Munchene minėjimus, kurie pirmoje eilėje būtų pritaikyti vokiečių visuomenei. Taipogi numatoma prarasti platesnę akciją spaudoje ir per radio transliacijas. Tiems darbams vykdyti bus sudaryta speciali komisija.

Naujai pasiskirstant pareigomis, Baltų Centro Tarybos pirmininku 1953 metams buvo išrinktas estų Centro Komiteto pirmininkas Hermann Stockeby, išdininku - latvių Centro Komiteto pirmininkas Vilis Janums ir sekretorium - ~~PLB Vokietijos Krašto~~ Valdybos pirmininkas Pranas Zundė.

- Lietuvos Atgimimo Sąjūdžio Adelaidės skyriaus valdyba atsiuntė PLB Vokietijos Krašto Valdybai 20 austral. svarų auką Vokietijoje esantiems lietuviams kariams invalidams sušelpiti. Iš tų pinigų 15 austral. svarų aukojo LAS Adelaidės skyriaus narys Jeronimas Zelenickas. Graži auka!

- Vokietijos lietuvių Vargo Mokykloms išleikyti 50 dol. auką atsiuntė Lietuvai Remti Draugijos I skyrius Worcesteryje. Tam pačiam tikslui 50 dol. auką gauta ir iš kun. B.Suginto, Chicago.

- 3 -

- Neseniai išrinkta Stuttgarto PLB apylinkės valdyba pareigomis pasiskirstė taip:

pirmininkas	- Mečys Jauniškis
vicepirminink.	
ir išdininkas	- Ljubomiras Prosinskis
sekretorius	- Povilas Reklaitis
nariai	- Leopoldas Lėmanas ir Aleksandras Šukys.

Apylinkės valdyba daro pastangas suorganizuoti lietuviškų knygų ir kt. spaudos biblioteką. Tam reikalui keletas asmenų iš JAV jau yra atsiuntę knygų bei žurnalų, o taip pat dovenojo ar paskolino knygų ir kai kurie apylinkės nariai.

Kadangi Stuttgarto apylinkės nariai gyvena tolokai vieni nuo kitų išsiskleidę, tad ir jų vaikams pastovios Vargo Mokyklos čia įsteigti nėra galimybės. Norėdama apsaugoti lietuvių vaikus nuo nutautėjimo, valdyba yra nutarusi nors kartą per mėnesį daryti vaikų sueigas, rengti iškylas, kurių metų būtų žaidžiama, mokomasi dainavimo, deklamacijų, tautinių šokių, lietuvių kalbos ir kartu vaikams būtų suteikiama šiek tiek žinių iš lituanistinių dalykų. Be to, vaikai ta proga susipažintų, susidraugautų ir tarp jų užsimegztų glaudesnis bendravimas. Apylinkėje yra iš viso apie 20 mokyklinio amžiaus vaikų. Yra keletas mišrių šeimų vaikų, kurie visai nemoka lietuvių kalbos.

Šiam sumanymui įgyvendyti reikalinga lėšų - vaikų kelionės išlaidoms apmokėti, jų užkandžiams ir žaidimų priemonėms.

Stuttgarto apylinkėi šiuo metu priklauso 128 asmenys. Apylinkė yra susiskirsčiusi į keletą grupių, kurių kiekviena turi savo seniūną, būtent:

Karlsruhe	- D. Ramelis	Kornwestheim	- K. Šimonauskas
Kirchheim/Tack-	J. Gasiūnas	Stuttgart-Ost-	J. Veliučiškis
Esslingen/N.	- J. Pimpa	Stuttgart-	- J. Agurkis
		Möhringen	

- Stuttgarto radiofonas savo laiką dovenojo PLB Vokietijos Krašto Valdybei Čiurlionies ansamblio ir mūsų solistų įdainuotą magnetofono juostas. Ta medžiaga susidomėjo Australijos lietuvių bendruomenės Adelaidės apylinkės valdyba, kuri numato jas panaudoti transliacijoms per Australijos radio. Jų pagėdėdavimu, ir Stuttgarto radiofonui maloniai sutikus, pagamintose jų juostų kopijos ir pasiųstos Adelaidėn.

- Rašytojai B. Vaivorytei už knygą "Viltrakių Vaikai" paskirta 1952 m. jaunimo literatūros premija. Tą knygą yra išleidusi PLB Vokietijos Krašto Valdybos leidykla.

- 4 -

- Lietuvių Rašytojų Draugija, Cicero, USA, rūpinasi Dr. jos garbės nario, a. a. Dr. Vydūno paliktais rankraščiais, jų suredaguavimu ir išleidimu. Tuo reikalu Draugija kreipėsi į PLB Vokietijos Krašto Valdymą ir M. Ž. Lietuvos Tarybos pirmininką, p. E. Simonaitį, kurio globoje minėti rankraščiai dabar yra. Numatoma, kad peruoštus spaudai rankraščius galės išleisti Europos lietuvių leidykla "Bendrija".

- Trossingene/Württ. veikiančioje rugštojoje muzikos mokykloje yra galimybių pabėgėlių jaunimui prieinamomis sąlygomis studijuoti muziką. Taip pat čia yra jaunimo ir liaudies muzikos institutas, kur muziką studijuojančiam jaunimui yra progų susipažinti su įvairių tautų, ypačingai su liaudies, muzika.

IŠ VOKIEČIŲ IR KT. SPAUDOS

- "Die Neue Zeitung", Berlin, kovo 15 d. idėjo pranešimą iš Čikagos, kuriame rašo apie Amerikos lietuvių surengtus Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo 35 sukakties minėjimus. Pranešime pažymima, kad Čikagos vyriausias burmistras Martin H. Kennelly vasario 16 paskelbė Čikagoje "Lietuvos Respublikos Dieną".

- "Neue Züricher Zeitung" kovo 20 d. praneša, žiniomis iš Stockholmo, kad po Estijoje įvykusio estų komunistų pareigūnų pergrupavimo, dabar iš eilės prasidėjusi latvių komunistų tarpe valymo akcija. Per Maskvos radio buvo reikalaujama beatodairinio sunaikinimo Latvijoje neva dar užsilikusio pasipriešinimo prieš partijos liniją centro. Jau prieš tai buvo atleistas latvių saugumo ministeris Alfons Norviks ir jo vieton paskirtas gudas Kovalčuk. Norviks saugumo ministerio pareigas ėjo nuo 1944 m. Jis buvo senosios kartos komunistas.

Be to, kaip praneša tas pats laikraštis, per Maskvos radio buvo paskelbtas latvių komunistų partijos pirmojo sekretoriaus, iš Rusijos importuoto latvio, Kaluberzinskis straipsnis, kuriame reikalaujama, kad "pasienio respublikos Latvijos" saugumas turi būti visomis priemonėmis stiprinamas. Visi "trockininkai, socialdemokratų ir sionistai" turi būti be pasigailėjimo sunaikinti. Tokie pat reikalavimai buvo skelbiami ir latvių komunistų laikraštyje "Cina", kur, tarp kitko, rašoma: "Paskutiniai buržuazinių nacionalistų likučiai kolchozuose ir administracijoje bei kitose viešose Latvijos institucijose turi būti gelutiniai likviduoti".

Apie šią naują valymo akciją Latvijoje rašo ir vokiečių laikraščiai, kaip "Südpost", München, "Nordd. Nachrichten", Hamburg, ir kt.

- "Sov.-Volkstimme", Saarbrücken, kovo 10 d. numeryje dėdė ilgą straipsnį, pavadinimą "Pobaltijys po sovietų žvaigždė". Straipsnyje paminima apie pabėgusius iš Latvijos latvių žvejus ir su dideliu palankumu nupasakojamą trijų Pobaltijo kraštų nepaprastą suklestėjimą nepriklausomo gyvenimo laikotarpiu bei didelę tų kraštų gyventojų meilę savaipai tėvynei. Toliau rašoma apie pirmąją sovietų okupaciją, atnešusią šiems kraštams Stalino režimo "palaimą" ir prasidėjusį terorą. Po to sekusi vokiečių okupacija, kuri, pasak laikraščio, buvusi sutikta su džiaugsmu, turint galvoje, kad prieš tai, naktį iš birželio 13 į 14 d. sovietai išvežė į Sibirą 64.000 žmonių.

Vokiečiams pasitraukus ir sovietams antrąkartą Pobaltijo kraštus okupuavus, deportacijos buvo tęsiamos toliau ir daugščiūsią lapasnį pasiekusios 1949 m., kai prasidėjo tų kraštų priverstinis kolchozinimas. Tais metais ketvirtadalis milijono žmonių buvo išvežta į Sibirą ir rusiškoji tikrovė pasirodė visu savo žiaurumu. Pobaltijo valstybių gyvenimas iš pagrindų buvo pakeistas.

Toliau laikraštis rašo, kad tų trijų kraštų gyventojai ilgai ir aktyviai priešinosi sovietams. Nors atroda, kad šis pasipriešinimas yra palaužtas, bet dar 1950 m. daugelis rusų kariinių traukinių užvažiuodavo ant minų, o 1951 m. partizanai dar sunaikindavo ištisus rusų kariuomenės dalinius. Šiandien visi miškai palei geležinkelį esą iškirsti, palei visą liniją kas 300 metrų stovi sergybų bokštai su kulkosvydžiais. Įvairios vietovės ir miestai nuolat "šukuojami ir valomi". Taip planingai stengiamasi palaužti nukamuotus gyventojus.

"Kadaise Pobaltijys buvo "Dievo kampelis", šiandien gi nukamuotos jo tautos dėjuoja po sovietine žvaigždė", - baigia laikraštis.

- Vokiečių laikraščiai, ryšium su keturių latvių žvejų pabėgimais į Švediją, vis dar dėdė ilgus straipsnius, kuriuose aprašoma Pobaltijo tautų kančios po sovietų priespauda. Taip š.m. kovo 9 d. "Wanne Sickerler Zeitung" dėdė ilgą straipsnį, pavadinimą "Ponas" yra reakcinieriškas išėjimas", gi kovo 21 d. "Giessener-Anzeiger" taip pat plačiai ir išsamiai rašo apie Pobaltijį straipsnyje, kurį pavadiną "Trijų tautų tragedija".

- Iliustruotame vokiečių žurnale "quick" stpasakojami nuotykiniai vokiečių berniuko Günther Parnetzke, kuris, karo metu pasimetęs nuo šeimos ir mokyklos, atsiduria Berlyne ir čia jį pasiima vienas rusas karys, veterinarijos gydytojas, ir išsiveža Rusijon, kur netoli Leningrado yra jo šeima - žmona (matka) ir dukė Nina. Güntheris šioje šeimoje vadinamas Genia.

Dvejus metus jis gyvena toje rusų šeimoje, kol vieną dieną gydytojas (berniukas vadiną jį Juri) gauna iš Maskvos telegramą, kurioje jam įsakoma vykti tarnybon į Lietuvą. Tą įvyki Güntheris taip vaizduoja:

"Mes visi ištęptai tylėjome. Juri atsisėdė prie stalo ir žiūri į matką. "Matka", pradėdama jis iškilmingai, "matka, Nina, Genia. Po keturių dienų išvykstame. Į Lietuvą išvykstame. Ar girdite? Į Lietuvą!"

"Motina šventoji", sako matka.

Juri atsistoja ir griebia ją į glėbį. "Mes turėsime butą, matka. Keturis kambarius! Pagalvok tikrai, keturis kambarius! Iš būsiu didelis ponas!"

"Į Lietuvą!", apstulbusi sako matka.

"Ten gera, kur geras gyvenimas", sako Juri. "O jautiena visur skani."

"Motina šventoji", kalba matka. "Keturi kambariai... Keturi kambariai, Juri?"

Juri ją paleido ir juokiasi. "Tai bus didelis įvykis".

Policininkas Gūntheris pasakoja, kad tai buvęs tikrai didelis įvykis. Jie visi, prieš išvykdam, gavę naujus drabužius, gydytojas patsiūdinęs naują uniformą, lyg koks generolas. Važiavę traukiniu, miegamajame vagonė, kur buvusios baltai paklotos lovos ir be utėlių. Kelionėje jie daugiausia miegoję, nes lovos buvusios tokios minkštos. Po dviejų dienų atsidiūrę Lietuvoje, Kauno stotyje. Stotis karo metu buvusi sudaužyta ir tik pora barakų stovėję tarp griuvėsių.

Juos pasitikę keturi rusų kareiviai, ginkluoti automatiniais šautuvais ir revolveriais. Kai Juri paklausęs, kam jie tiek daug šaudomų dalykų nešiojasi, kareiviai atsakė, kad tai dėl partizanų, nes lietuviai visus rusus nori nugalaboti. Kareiviai nunešę jų daiktus į didelį vežimą, dviem arkliams. Visi jie, taip pat ir kareiviai, susėdę į jį ir pasileidę kelionėn.

Po kokios valandos privaziavę mišką ir čia kareiviai nusisėmė ir užtraisė savo šautuvus. Juri taip pat išsėmęs iš portfelio revolverį ir jį atspaudęs. "Gal būt, partizanai", pasakęs vienas kareivis, rodydamas į mišką. Juri pritaria ir liepia matkai, Ninei ir Geniai sugulti vežimo dugne. Tada kareiviai suplakė arkliams ir tie pasileido zovada.

Kuri laiką jie taip lėkė, bet kai vis nieko neatsitiko, Gūntheris, nutaręs, kad jokių partizanų nėra, pakėlęs galvą ir tuo momentu prasidėjo. Iš karto paskui juos prisipylė šūviai ir kulkos tik šnarėjo pro medžių lapus. Kareiviai ėmė atsisėdyti. Bet nieko nebuvo matyti. Arkliams lėkė, kiek iškerta, vežimas šokinėjo ir dardėjo.

Staiga vienas kareivis paleido savo automatinį šautuvą ir, plėstelėjęs rankomis, iškrito iš vežimo. Jis nepasakęs nė žodžio ir net nesurikęs. Tada prasidėjęs rimtas reikalas. Tarp medžių pasirodė vyrų ir vis daugiau jų ėjo iš miško. "Tie, kurie buvo raiti, lėkė paskui mus. Jų buvo apie 20. Įsirengę buvo kaip ūkininkai ir turėjo šautuvus. Juri numetė savo pistoletą ir, pagriebęs nušautojo kareivio šautuvą, ėmė traukti. Nina, gulėdama vežimo dugne, garsiai verkė, gi matka tylėjo, susigūžusi."

Pagaliau jie išvažiavę iš miško. Tada Juri liepęs prilaikyti arklius ir ėmęs keikti, taip pat ir kareiviai. Jis išsitraukęs iš portfelio butelį degtinės, kurią visi jie gėrę. Apie žuvusiųjų kareivių niekas nė žodžio nekalbėjęs.

Po valandos jie atvykę į Rasleje(?) kaimą, kuris toje apylinkėje buvęs didžiausias. Tai buvęs labai gražus ir švarus kaimas, nors jie ne iš karto tai pastebėję, nes dar nebuvo atsipeikėję nuo užpuolimo.

Siame kaime buvęs 50 rusų karių garnizonas, kurio storas komendantas juos pasitikęs. Sužinojęs apie užpuolimą, jis pasakęs, kad "netrukus bus atkeršyta".

Tada jis juos palydėjęs į namus, kuriuose jiems buvo skirta gyventi. Komendantas parodęs jiems kiekvieną kambarį ir juose buvusius baldus. Kai kažkas pamatė tuos visus kambarius ir šviesą, kuri buvo sienoje išiebiama, tuos dailius baldus ir kilimus, ir visa kita, ji netekusi žado. Ji vrikščiojo po didelius kambarius ir viską atsargiai lietė rankomis. Pagaliau pasakė, kad dabar ji jaučiasi tikrai didelio pono žmona. "Mes abu su Nina taip pat galvojome", pasakoja berniukas, "mes didžiavomės Juriu. Užmiršome net ir įvyki su partizanais".

Po poros savaičių Nina buvusi išsiųsta į "panelių mokyklą", kurios jokie lietuvaitė negalėjusi lankyti, tik rusų mergaitės ir tik didelių ponų dukterys.

Juri nupirkęs karvę, iš valdžios gavęs arklių ir vežimą, nes dažnai turėjęs toli vežiuoti pas sergančius gyvulius. Jis buvęs vienintelis gyvulių gydytojas visoje apylinkėje. Netrukus mažoje aikštėje prie jų namų kas rytą stovėdavo būrys žmonių su sergančiais gyvuliais. Güntheris padėdavęs Juriui gyvulius gydyti ir pamažu išmokęs net ir vienas kai ką atlikti.

Tuo tarpu atėjo Kalėdos, iš "panelių mokyklos" parvykusi Nina ir jie paslapčiom surengę šventę. Iš eglėšakių nupynę vainiką, uždegę žvakes, prieš tai uždarinėję visas langines. Ne todėl, kad tai būtų buvę uždrausta, bet kad Juri taip norėjęs. "Tikras rusas Kalėdų nebešvenčia", jis pasakęs.

Tuoju metu prasidėjęs Lietuvoje kolchozų steigimas. Jie abu su Juri, važinėdami po ūkininkus gyvulių skiepyti, dažnai būdavę ūkininkų pavaišinami degtine ir Juri niekad nuo to neatsisakėdavo. Kartą jiems taip pas vieną ūkininką beviešint, staiga pradėjo loti šunys ir kažkas belstis į duris. Ūkininko sūnus, kuris buvo tikras milžinas, išėjo laukan ir sugrižo kartu su dviem policininkais ir dviem rusais. Policininkai nieko nekalbėję, gi rusai, kurie buvo gražiai apsirengę, perskaitė ūkininkui raštą iš didelio lapo. Jame buvę parašyta, kad ūkininkas turi pasirašyti stojas į kolchozą ir kad jam bus tada daug geriau, jei pasirašys. Juri ir Güntheris stengėsi žiūrėti į šali.

Kai tie ponai pabaigė skaityti, ūkininkas papurtė galvą. Jis buvo toks pat milžinas, kaip ir sūnus, ir turėjo ilgus, baltus plaukus.

"Aš to nedarysiu!"

"Jei tu nepasirašysi, tai vyksi į Sibirą", pasakęs vienas iš rusiškųjų ponų.

Ūkininkas pažvelgė į sūnų ir tas jam pasakęs:

"Nedaryk to!"

Tada antrasis rusas mostelėjęs policininkams, kurie ėmė sūnų daužyti šautuvais, kol tas griuvo ant žemės. Tai matydamas, ūkininkas raštą pasirašė, o rusai, draugiškai patapšnoję jam per petį, pasakę, kad jis esąs "geras ir protingas žmogus", išėję, kartu su policininkais. Pasirašytą raštą jie pasiėmė su savim.

Sugrižę į savo kaimą, Juri su berniuku nuėjo į smuklę ir tenai, kartu su garnizono komendantu, gėrę. Komendantas jiems pasakojęs, kad tą dieną visoje Lietuvoje buvo renkami parašai. Juri nieko į tai nepasakęs, tik gėręs toliau. Namo jie parėję labai vėlai naktį, matka neišsileidusi Jurio ir šis atsigulęs kartu su Güntheriu. Gulėdamas šalia jo, pasakęs:

"Kai rusui liūdna, jis geria".

"Taip", atsakęs berniukas ir jie abu užmigę, nes buvę girti ir jiems buvę liūdna.

Nepraėjo nė ketvirtis metų, kai lietuviai jau turėjo kolchozus. Stambieji ūkininkai nepasirašę, nes norėję likti laisvi. Komendantas dėl to labai pykęs ir, pavasariui atėjus, šitie ūkininkai buvo pačiupti už sprando.

Tuo tarpu Güntheris pasidaręs tikras Juri padėjėjas ir nuolat važinėjęs su juo po kaimus. Ūkininkai jį ėmę vertinti ir vadinę mažuoju daktaru, dėl ko jis gerokai didžiavėsis.

Kartą, jau vėlai vakare, jie, grįždami iš vieno kolchozo, netoli namų išgirde lojant šunis ir sūvius. Jie važiavę arkliu. Pamažų ir atsargiai ėmę slinkti kaimo link. Pasiekę kaimo gatvę, jie pamatė prie vieno stambaus ūkininko namų rusų kareivius, kurie švysčiojo lemputėmis. ir vienas per kitą kalbėjo. Juri pašaukė vieną iš jų ir paklausė, kas čia vyksta. Staiga iš namų išeina storasis komendantas, už jo du kareiviai, kurie laikė suėmę ūkininką ir jo seną žmoną. Komendantas, išgirdęs Juri šaukiant, priėjęs ir pasakęs, kad tai esąs "išakymas iš vyriausybės". Atrodę, kad jam buvo nesmagu. "Mes suimame visus ūkininkus, kurie nepasirašė".

"Kas su jais atsitiks?" paklausė Juri.

"Kas gi daugiau, broleli", pašnibždom pasakęs storulis, visai arti prieidamas. "Sibiras, kas gi daugiau?" Ir tuoj pradėjęs keikti, kad ūkininko sūnus pasprukęs. Tiesiog nujojęs pas partizanus ir dabar partizanai tikriausiai bandysią visus ūkininkus, kuriuos jis suėmė, išvaduoti. Taip ir buvo.

"Mums taip gatvėje besikalbant ir rusams su lemputėmis besišvaistant, gatvė atleikia daugelis raitelių ir, nespėjęs mums apsižiūrėti, jau buvo prie namų. Rusai metėsi už priedangų ir prasidėjo šautynės. Baisiai išsigandau, o komendantas, kuris stovėjo šalia mūsų, net dantimis kaleno. Juri ramiai sėdėjo vežime ir laikė rankoje pistoletą.

Bet partizanai visai mumis nesidomėjo, atrodo, jie mūsų net nepastebėjo. Susišaudymas netruko nė penkių minučių ir jau jie ūkininkus buvo ištempę, susodino juos ant arklių, taip pat ir senąją moterį, ir išnyko. Kai jie dingo, komendantas pasidarė labai narsus, ėmė juos vyti ir šaudyti į orą. Juri tik nusispjovė gėtvėn. Privažiavę prie namų, mes pamatėme keturis rusus, kurie buvo nebegyvi. Kiti buvo pabėgę".

Juri dar kartą nusispjovęs ir jie važiavę toliau. Güntheris manė, kad jis važiuos namo, bet Juri pasukęs prie smuklės, pažadinęs smuklininką ir ėmęs gerti. Kai Güntheris jam priminęs, jog jie turi važiuoti namo, nes Nina turėjusi parvykti, Juri jam atsakęs:

"Aš turiu gerti, eik vienas pas Niną".

Bet jis likęs ir jie gerę kartu. Grįžę vėlai naktį, motka vėl jų nešileidusi, tada nuėję ir atsigulę daržinėje šiauduose.

Keletą savaičių po to garnizonas buvęs padidintas iki 300 rusų kareivių ir kiekvieną naktį ūkininkai buvo suimami ir išvežami. Dažnai buvę girdimi šūviai ir riksmas nakties metu.

Vėliau Güntheris vieną naktį girto rusų kareivio buvęs pašutas į koją. Juri nugabenęs jį į ligoninę Kaune, kur jis turėjęs ilgai išbūti, kol koja išgijo. Grįžus jam į kaimą, kažkieko buvęs atpažintas, kaip vokietis. Apie tai sužinojusi NKVD jį, kartą grįžtant namo, pačiupo, jėga pasodino į sunkvežimį ir, net neleidę atsisveikinti su savo globėjais, išgabeno į gražinamų Vokietijon vokiečių transportą. Jį norėję rusai palikti rytų zonoje, bet jis pabėgęs į V. Vokietiją, kur suradęs savo motiną.

PAVERGTOJE TĖVYNĖJE

Lenkų tremtinių laikraštis "Polak" kovo 27 d. numeryje idėjo straipsnį, pavadintą: "Iš darbininkų gyvenimo Vilniuje". Straipsnyje skelbiamos vieno neseniai iš Vilniaus pabėgusio darbininko suteiktos žinios. Jis pasakoja, kad, geresnės darbininkų kontrolės ir priežiūros tikslu, jau ir sovietinėje Lietuvoje, Sovietų Sąjungos pavyzdžiu, pradėdama statyti darbininkams kolonijas.

1952 m. vasarą Vilniaus priemiestyje Antakalnyje, Raudonosios Armijos prospekte, pastatyta tokia kolonija, iš šešių didelių gyvenamųjų blokų, - karo pramonėje dirbantiems darbininkams. Tų pačių metų lapkričio mėn. tuose blokuose apgyvendyta apie 1.400 asmenų. Viengungiai gyvena po 2-4 asmenis viename kambaryje, o šeimos gauna po vieną ar du kambarius su virtuve.

Kiekviename bloke yra valgykla, didelė bendra virtuvė, skaitytkla, batų ir drabužių siuvyklos. Centriniam bloke yra kirpykla ir "Univermag" - įvairių prekių krautuvė, kuri aptarnauja tik kolonijos gyventojus. Ta proga laikraštis pastebi, kad daug prekių, kaip cukrus, riebalai, perduodami labai mažais kiekiais ir darbininkai turi jieskoti šių prekių laisvoje rinkoje - daug sugštesnėmis kainomis.

Kiekvienas blokas turi miesto komiteto skirtą vedėją. Dažniausiai jis yra rusas, kartais lenkas ar lietuvis, bet visuomet partijos narys. Bloką komitetus sudaro taip pat tik partijos nariai.

Bloko vedėjas ir komitetas atlieka nuolatinę gyventojų priežiūrą. Išvykstant į miestą po darbo ar šventadieniais, oficialiai registracija nėra įvesta, bet faktiškai, "patogumui", esamoje knygoje išvykstantieji užsirašo, kada ir kur išvyko. Neužsiregistravusieji MVD būna apklausinėjami, kaip jie išnaudojo nedarno laiką.

Toliau, gyventojų sekimas vyksta per bloką "Korespondentus", kurie privalo rašyti apie įvairius iš darbininkų gyvenimo įvykius, - faktiškai jie rašo apie kaimynus ir bendradarbius. Daug tokių "korespondentų" yra iš "komsomolo" - komjaunimo, kuriuos sumobilizavo Vilniaus apygardos komjaunimo sekretorė, rusė Volčkova.

Kiekvieną sekmadienį priešpiet blokuose įvyksta politiniai susirinkimai. Juose visų dalyvavimas yra privalomas. Vienas iš šių susirinkimų tikslų, - kad gyventojai nelankytų bažnyčios. Visos kolonijos visuomeninio "auklėjimo" reikalai yra ruso komunisto Prusov rankose. Jis yra prop-agit apygardos komiteto narys.

Yra išgalėjęs paprotys gyventojų gautus ir perskaitytus laiškus padėti vedėjo raštinėje, o taip pat padėti neužklijuotus išsiunčiamuosius laiškus. Tuo parodoma, kad nieko draudžiamo nerašoma.

- Grįžusiųjų vokiečių pasakojimais, jiems besibastant po Lietuvą, tekdavo gana dažnai užtikti apleistą sodybą, kur namai buvo be langų ir durų ir po juos švilpudavo vėjas. Kartais tokiuose namuose jie apsinakvodavo ir net pasilikdavo ilgesniam laikui. Aplinkiniai ūkininkai, kai jiems prireikdavo kokio borkio ar lentų, atvykdavo į tokias sodybas ir pasiimdavo, kas jiems buvo reikalinga. Todėl pastatai, ne tik kad neprižiūrimi, bet nuolat ardomi, greitai nyko.

Vieno ūkio sodyba, savininką išvežus, po 5-6 mėnesių buvo taip sunaikinta, kad nebegalima buvo atpažinti. Prieš tai, šeiminkui dar gyvenant, trobesiai buvo tvarkingi, gyvenamieji namai su dideliais langais, kieme gražus, pilnas gėlių darželis, pats kiemas švariai užlaikomas. Greta buvo didelis sodas, aptvertas medine tvora. Po pusmečio tvoros buvo nuardytos, darželio su gėlėmis nė žymės nebeliko, sode medžiai išvartyti, o kai kurie nupjauti, matomai, kurui, kluonas nuardytas, kiemas pavirtęs šiukšlynu.

X
X X X
X X X
X X X
X